

Ca-Nostra

ÉPOCA SEGONA
ANY III : NÚM. 23

REVISTA D'INCA MENSUAL
NOVEMBRE 1921

Redacció y Administració
Murta, 5.-Inca.

Hem rebut el següent article d'un antic i estimat col·laborador nostre, que amb gust publicam per considerar que dona molta de llum per subvenir les necessitats dels pobres d'Inca, encara que en qualque detall hi posariem reparos.

UN HOSPITAL ASSIL A INCA

Per la premsa de la província s'ha publicat una notícia, al paréixer trascendental per Inca; el pensament de la fundació d'un hospital assil. Digna d'alabança és tota idea encaminada al bé del desvalgut, però antes d'emprendre una obra de tan capital importància, és necessari, primerament, fer molts de números i venir en coneixement de si lo que se pensa fer ha de resoldre o no, d'una manera satisfactòria, el fi que se persegueix. Anem a contes: ¿per ventura la Junta de Dames de la Creu Rotja d'Inca ha fet un estudi dels pobres, que, per de pronte, és probable acullir, la seva naturalesa i veïndat? ¿Té tal vegada en compte i ha estudiat a fondo, sens que haja de ser vergonya per la falta de recursos, els medis de fer anar avant l'establiment? Això són els inconvenients que me pareix no ha de tenir, en principi, resolts la bona i caritativa voluntat de les persones que tan altruistes fins persegueixen, i, an el meu entendre és lo primer a planetjar. No basta la bona voluntat de les persones que en el paréixer van

a emprendre tan capital obra. No basta axecar un bell monument a la beneficència si després aquest ha de ser més pobre que els que necessitin hostetjar-se dins ell.

Crec jo, i, pens que amb mi han de pensar totes les persones reflexives, que Inca té un medi de resoldre les necessitats dels seus pobres d'una manera senzillíssima i és la sigüent: *Primer*, que per l'Alcaldia se destini integra la cantitat d'interessos de les làmines de Beneficència que poseiex, an el fi que estan destinades; (no fent vots amb ells) que s'entreguin a una Junta que se constitueca al efecte (articles 16, 17 i 18 de l'instrucció per l'exercici del protectorat del Govern en la Beneficència particular) que molt bé podria ser la de S. Vicens de Paul (si ja no està desfeta) i aquesta amb consciència, com no dupt e-hu sap fer, formalisi una llista de pobres, entre los qualsestic segur n'hi haurà no pocs de vergonyants i vertaderament necessitats i les asistesquen puis de fer-se un hospital, jamai seràn socorreguts, perque moriràn a un recó de casseva antes que anar a ell. *Segon*: reforçar amb forts donatius els fondos d'aquesta benèfica institució perque amb llarguesa puga complir el seu fi: i *Tercer*, montar una casa de socors, per si alguna volta la necessitat perentori fa que algún haja de esser duit a ella, on no li ha de fer falta l'assistència, car així heu tenen demostrat les dames de la Creu Rotja i ordres relligioses que dins la Ciutat

tenim establides i que tantes llàgrimes han aixugades. *Fondos*; són bons de fer, no en faràn falta, perquè els pobres de la ciutat d'Inca no hagen de patir: lo que s'ha de gastar en la construcció del casal destinat a hospital no baixarà de deu mil duros, això quedant-nos curts en els càlculs; idò bé, aquesta cantitat convertida en làmines i els interessos d'aquest capital donats en mans de les persones que he anotades; mirau quantes llàgrimes aixugarien dins la nostra Ciutat! *Casa de Socors*: Si mal no tenc entès, a Inca tenim una virtuosa donzella que després d'haver-se retirada del món i dedicada a l'esment dels desconsolats, ha oferit el casal dels seus pares per destinar-lo a beneficència, si és així, ni ha prou per casa de socors, fent-hi les reformes que les persones perites en la materia aconsellin, i, si això no fos bastant, medis sobraràn per sortir del pas, sens deixar de perdre ocasió perquè al menos el destini a col·legis.

Servici Mèdic. Ja es té, no importa romper-se es cap. La llei el mos dóna, el Metje titular de la Ciutat està nombrat i pagat per tal objecte i si no heu creis o qualcú vos fa contrari lletgiu i voreu quina és la seva obligació; el titular té l'obligació de visitar de franc les famílies que l'Ajuntament té continuades en la llista de Beneficència que han de ser pel ministeri de la llei.

Medicines. Tampoc en faltaran, el Farmacèutic titular té l'obligació de facilitar a la Ciutat, pels seus pobres, les medicines necessàries a l'ínfim preu i per això, i perquè no s'en pugua anar en cas d'epidèmia de la Ciutat, li donen la paga, i l'Ajuntament també li abona les medicines.

Pregunt jo i dic: si el fi que persegueixen les caritatives dames de la Creu Rotja d'Inca és evitar que els pobres estiguen desamparats, ¿no tenen resolt el problema, desde el moment que a cada desgraciat li poren dur a casa lo que necessiti, quant estigui

bo; i, pel cas de malaltia contenen ademés en metje de franc i medicines, i un servei irreplaceable que presten les ordres religioses d'aquesta ciutat, i si entre els pobres que els serveis de la beneficència necessitin, n'hi hagués qualcún que no estàs conforme, per la seva manera especial de pensar (que a dins Inca són pocs) que no vulguen monjes, ni frares, no hi ha aquestes caritatives dames de la Creu Rotja que podrien suplir la falta, i fins és més, les ajudassen constantement en la tasca de agombolar a els pobres, si així tenen esperit per fer-ho?

Sempre he cregut que un hospital a Inca, ni a cap poble de la pagesia, poria cumplir el seu fi; perquè, gràcies a Deu, entre noltros no hi ha la falta de germanor que se sent dins les grans poblacions, tots tenim un o altre que se cuida de noltros, i ademés, tots sabem que quant a dins una família entre la necessitat, ningú vol anar a a l'hospital, treguent-se a rotlo aquella contarella «que un dia un fill dia son pare a l'hospital a mè coll i al arribar a un cert punt s'aturà a descansar i som pare li digué: aquí també vaig descansar jo quant hi vaig du mon pare, i que aquell fill, al sentir-ho, li contestà: però jo no vos hi duré, perquè jamai vull que els meus infants me puguen tirar en cara lo que acab de sentir; i tot seguit, abraça som pare i el s'entorna dur a caseva» Per aixó crec, que si arribàs a fer-se un hospital-assil a Inca, seria un fracàs, una ruïna baix de tot punt de vista, malgrat la bona intenció de les dames de la Creu Rotja, a quí vener pel seu desvel en bé del desvalgut de la ciutat, i an aquí desig veure en pocessor de tot quant siga necessari perquè puguen aixugar les llàgrimes dels desgraciats d'Inca, i quantes persones toquin a la seva porta, i puguen dir amb raó que, a Inca no se senten necessitats ni se veu cap pobre que patisca.

M. S. S.

ORFANDAT

(Primícies)

Acabà el gemegar que'm desvetlava
i an el cor va tonar me l'alegria,
dins ma pensa d'infant sols presumia
que el dolor de ma mare se calmava.

La freda veritat que'm rodetjava
a tants pocs anys, comprende no podia,
la calma per la mort no traduïa,
ni els gemecs pels laments del qui plorava.

L'estrella del matí no campetjava
quant amb dolça esperança demanava,
si ma mare quieta no sufria.

I ja algú, que era cert, me contestava,
mentres plorant al front un bes me dava,
pensant que ja la mare no tenia.

LL. M. DURÁN

UN AUBAT

(Impressió d'una nit)

¡Quina cosa que's un nin mort!

Ell era gras i blanc i fi; era un nin nel d'imperfeccions, de cabells rossos: un àngel!

¡Morí!...

Ni'ls remeis de dos metjes, ni'ls remeis casolans de veïnes i conegudes, li pogueren minvar aquell panteig penós ni aquell entelament a la vista

¡Morí! ..

¡Quina cosa! no sabia més mot que *mare* i qualche *futesa* més, i a l'hora suprema, quant el seu esperit es va esqueixar del seu còs, va girar els ulls vers la seva mare, que l'agombolava dins la falda tota incorporada demunt la seva faç vel lant-lo acuradament, i va dir amb un ronquet: ¡Mare!... ¡mar!... i li estrenyia la ma nirviosament, brollant-li dels uils dues grosses llàgrimes de vidre... i després; aquelles roses de les galtes

es tornaren de neu; i va esdevenir un nin de marbre, sens cap taque: de sera!...

¡Era mort!...

Jo m'hi hē passat amb la seva contemplació molt temps. Feia pena tenir-lo que cubrir per darrera vegada dins el baul blanc, amb galons dorats, plé de poncelles i margalides...

¡Emperò era mort!

L'han baixat al fons d'una tomba.

Hi havia també dedins un altre nin, mort un any abans, també germà del d'are.

L'avi, amb llàgrimes, la veu ronca, deia: des-tapau-lo!...

I... del infant d'air, en restava l'esquelet; la calavera mancada d'uis i coronada ironiquement amb una toia negra; el vestit esfilaguessat.... Oh la mort! Oh aquell infant que coneixia al pare i l'avi, que's bellugava sempre i feia riure a la padrina, i ja sabia dir: mare!...

Era de nit. Hi havia ciris encesos. Hi havia cipresos muts, inmòvils. Hi havia estrelles al cel qui pipelletjaven.

Va pasar un estel deixant una retxa de llum....

B. CAIMARI

Madrid 15—XII—19

Homenatge a D. Joan Alcover

L'Ajuntament d'Inca a una de les sessions d'aquest mes acordà adherirse a l'homenatge que Mallorca tributa a son excels poeta D. Joan Alcover, glòria de la poesia catalana i de la raça nostra.

An aquest fi ha oberta una subscripció de donatius que encapsala amb 150 ptes. per cooperar al monument que van aixecar-li a Ciutat, per perpetuar la seva memòria en una artística font que ratgi aigües pures i fresques, com la poesia del seu estre consagrat.

Les Dames de la Creu Rotja

UNA VISITA

An aquesta redacció reberem l'honrosa visita de una comissió de Dames de la Creu Rotja de Inca, integrada de sa Presidenta D.ª Maria del Ampar Gabaldón, de sa Vicepresidenta donya Severa Madariaga i donya Margalida Aguiló, esposa del senyor Batle.

Nos manifestaren les visitants que havien lletgit l'article de *Ca-Nostra* «Fundació d'un Hospital» i que, efectivament, elles feien gestions per procurar donatius per fer un hospital, de planta nova, si podia ser. Que ja havien lograt bastants de oferiments, però que cridarien a una reunió les persones més visibles de la Ciutat per tractar d'aquest assumpte.

Com ja ès sab aquesta reunió ja s'ès tenguda, i la majoria opinà que bastava acceptar el casal de Sor Josepha Pujadas per convertir-lo en hospital. No obstant d'això, l'Ajuntament ha acordat enviar un ofici a la presidenta de les Dames de la Creu Rotja demostratiu de l'agraïment en que la Corporació Municipal veu els treballs que han fet a favor dels pobres i desvalguts.

A NOSTROS LECTORS

Al principi de l'any 1919, al començar la segona tongada de *Ca-Nostra*, liguem que l'anyada de subscripció valdria 1'50 pessetes. Degut als temps normals que correm en que falta material y braços, sols haurem fet en tres anys 24 números que venen esser dues anyades de subscripció. Per lo mateix es toca cobrar 3 ptes.

Als subscriptors de fora vila los suplicam que envïin l'import poguent retirar el 15 per cent per estalviar-nos els gastos de cobrança.

Amb el número vinent clouem el primer volum de la segona tongada de *Ca-Nostra*. Els qui facin la colecció i los falta cap número el poren demanar que en tenim.

Dins breu temps ferem un index de les materies publicades pels qui les vulguen cosir o encuadernar.

† ELS NOSTROS AMICS DIFUNTS

El dissapte de Santa Maria la Major morí D. Antoni Genestra, Escolà de la nostra Parròquia. Era un bon subjecte que ha servit molts d'anys l'altar de la Patrona i Titular, i, piosament, ès de creure que la Verge, en quina festivitat ha mort, s'en haurà emportat la seva ànima al cel.

Donam a la seva cristiana família nostro planyívol condol per tant sensible pèrdua.

R. I. P.

Per la Pedagogia

El Director de «Mallorca Editorial» quina empresa de llibres, ès més una obra de cultura que comercial, ens suplica lloc damunt *Ca-Nostra*, per publicar coses de pedagogia i cròniques educatives, a lo que accedim complaguts per venir a ajudar a la nostra tasca de fer propaganda de totes les coses bones, sobretot, de cultura i educació.

MALLORCA EDITORIAL

Campos de experimentación agrícola

Una corriente práctica de acercar la escuela a las necesidades propias de nuestros pueblos rurales ha cristalizado al fin en R. D. sobre campos de experimentación agrícola.

La nueva disposición será eficaz. No es una orden general que sería improcedente; sino una facultad que se concede a los que de veras sienten la necesidad de acudir a esa esfera de acción y que habrán aprovechado aquellos maestros que con vocación para ello se sientan con fuerzas para sumar a tantas responsabilidades morales como pesan sobre ellos, esa otra, con la cual darán la sensación de que en ellos está el anhelo de regenerar, nuestros pueblos.

Los campos de experimentación agrícola pueden ser el punto de partida de una nueva era, fecunda en frutos de utilidad, y de idealidad. Hacer producir más al campo y hacerlo amar. He aquí condensado en pocas palabras todo el programa a realizar.

Sabemos que son varios los pueblos de Mallorca que acogiendo a aquella disposición han solicitado campos agrícolas. Inca, Sineu, Campos, Binisalem, Buñola, Salinas y algún otro más. Desde luego los maestros directores de todos ellos cuentan con la técnica dirección del benemérito ingeniero de la estación Enológica de Felanitx D. Arnesto Mestres, quien ya antes de publicarse el R. D. aludido había trazado un programa de lo que puede hacerse en este respeto en las escuelas, y que publicaremos junto con la memoria que elevó a la Junta de Pensiones, nuestro amigo el Ins-

pector de 1.ª Enseñanza D. Juan Capó, con ocasión de su reciente viaje al extranjero.

* * *

Hoy por hoy no hacemos más que consignar la satisfacción que sentimos al ver como el maestro balear atento a su hacer, labra en pro de la verdadera formación de los pueblos cuyos destinos futuros rige, educando a nuestros hombres de mañana.

EL FONER.

CRÓNICA EDUCATIVA

El Congreso nacional de educación.

Hemos recibido el folleto del proyectado congreso nacional de educación. ¡Lástima grande que no pudiera realizarse dando cabida a todo el mundo! Hubiera sido fecundo en orientaciones. De todos modos en el folleto publicado pueden encontrarse ideales excelentes especialmente en metodología.

Nuevo edificio para escuela.

El nuevo edificio que para escuela graduada, levanta el Ayuntamiento de Sineu, con subvención del estado, empieza a mostrarse. Hemos visto las obras y seguramente será un verdadero palacio.

Una felicitación.

Sincera y entusiasta la mereció el señor maestro nacional de la Puebla D. Bartolomé Pastor, del Excelentísimo Señor Gobernador Civil, cuando con ocasión del concurso de ganados recientemente celebrado en aquella villa, visitó la escuela nacional.

Visitas a las escuelas

Por conducto autorizado sabemos que el

nuevo gobernador de la Provincia señor Llosas, proyecta visitar nuestros pueblos. Lo primero que hará al llegar a cada uno de ellos será personarse en las escuelas. Rueda digamos a los Sres. Maestros que se den por enterados y que le acojan con la simpatía que él tiene para la formación del pueblo.

Felicitemos al señor Llosas por sus propósitos y deseamos sean prontamente realizados.

El estudio del niño.

Los maestros de Menorca han procedido al peso i talla de todos sus alumnos. Una comisión de ellos, está actualmente resumiendo los datos. Como son varios miles, tenemos noticia de que será un buen trabajo con el cual se podrá tener el tipo medio de los niños de edad escolar en la que se refiere a aquellas medidas.

Preparando una fiesta.

Nos dicen que con ocasion de tener que repartirse los diplomas a los niños que concursaron a la «Beca del Ayuntamiento de Alaró,» se proyecta una fiesta no por modesta menos solemne, se piensa invitar al acto las autoridades provinciales.

Una escuela renovada.

El señor maestro de Caimari D. Jaime Morro ha logrado después de múltiples esfuerzos renovar su escuela. Con este objeto, el día 2 del actual se celebró una pequeña fiesta, de que daremos cuenta en el próximo número.

Súplica

Deseando que esta crónica sea un índice del movimiento ideológico de las escuelas de Baleares, suplicamos a nuestros lectores nos comuniquen cuanto en este sentido pueda crearse digno de quedar anotado.

Cronico d'Inca

—Día 5, comencen les Coranthores de Santa Maria la Major a la nostra Església Parroquial.

El vespre se canten solemnes completas.

Després, a toc de campana, per tot el poble s'encenen els fogarons, que cremen en la fosca de la nit en holocauste inacabable com testimoni de fè... com a símbols de l'avior...

—Día 6 la festa de Santa Maria la Major, d'enguany ha revestit una esplendor excepcional.

A l'ofici major fou el celebrant el M. I. Mn. Juan Quetglas, Canonge litúrgic, essent els ministres el Rnt. P. Pere J. Cerdà i Mn. Josep Tamayo, Capellà del Regiment. Va actuar d'assistent Mn. Antoni Palou, vicari.

Mn. Andreu Caimari va teixir un bell sermó de forma literària desde la Càtedra de l'Esperit Sant.

La nota que sobresortí més va esser la Missa nova que per Santa Maria ha compost el Mestre Mn. Bernat Salas titulant-la «*Et honorem et gloriam Santa Maria Majorum.*»

No és lloc aquí d'ocupar-nos en detall dels efectes súblims de l'obra de Mn. Bernat, mes el judi i del conjunt és que és un treball magnífic i vertaderament original. Amb la destresa en que domina els aires i les notes ha sabut unir magistralment la bellesa i la litúrgia donant-mos una prova més de son talent compositor.

L'interpretació de la missa correspongué a l'obra del Mestre Salas. Va esser cantada per un chor pleníssim format per l'Orfeó *L'harpa d'Inca* i la Capella Seràfica an els quals varen unir-se els meritíssims elements Srs. Sastre, Capó, Roig, Cerdà i el P.

García, coneguts ferm per la seva veu encantadora.

Va dirigir la massa choral D. Jaume Albertí, Mestre Director de «L'Harpa d'Inca», an aquí se deu la brillant audició de la partitura.

El vespre, a la funció de reserva, va cantar-se el trisagi de l'autor de la missa, quin l'efecte musical tot-hom coneix.

L'Orador del matí tornà a predicar un altre sermó magnífic.

El Rector Mn. Francesc Rayó ha volgut honrar la nostra Patrona amb unes festes dignes de la devoció que li tenen els inquers i realment hem pogut veure satisfet el seu destexinament.

—El jove advocat D. Nadal Rosselló ha estat nomenat per exercir el càrrec de jutge municipal.

Li donam l'enhorabona.

—Amb motiu de l'incorporació a files dels reclutes del reemplaç de 1921 i a causa de l'insuficiència del Corter d'Infanteria, l'Ajuntament ha cedit al Sr. Coronell, D. Eugeni Esteve, la Cortera de grans, en tant que s'acaben les obres del Corter, per allotjament de soldats.

En aquest reemplaç han quedat incorporats 444 homos, part dels quals perteneixen a la regió valenciana.

—Per alçar-hi un edifici escolar la Junta de Beneficència ha regalat a l'Ajuntament una mitja corterada de terra enclavada ran del Molí de na Penya, que fonc de D. Juan Alzina.

Desitjam veure prest començar els fonaments.

—Dia 24, el mercat dels porcs sofreix una notable baixada. Se paguen a 16 i a 17 pessetes.

No obstant això compareixen molts de venedors i cap a la tarda se va vendre tot lo que s'hi va dur.

Durant tota la setmana els porcs han mun-

tat de preu i s'ha tornat establir l'antiga tarifa de 23 i 24 pessetes.

—L'Ajuntament ha arrendat un camp per experimentació agrícola dels escolars.

Sembla que va cresquent l'esperit de treballar per l'instrucció.

Les escoles han augmentat en gran manera el número dels escolars. El cronista vege a la de Son Gual els infants estrets en els bancs just arengades.

Gràcies a Deu veurem prest la impossibilitat de continuar an els locals tant petits i antipedagògics que ara tenim.

L'Ajuntament per recompensar an els nins de les escoles va repartir a final de mes premis an els que més s'havien distingit. A la repartició dels premis van assistir l'alcalde D. Pere Cortés, el primer tinent D. Ramón Reus el Secretari i el Rector M. Francesc Rayó que feren amonestacions als alumnes.

—Una millora important és l'alineació del carrer del Palmer. Durant aquest mes s'ha procedit a tomar uns edificis d'aquest carrer, i amb aquesta reforma se li ha donat un gran especte de vista.

L'expropiació d'aquests edificis ha estat pagada pels veinats i l'Ajuntament.

—Dia 10 va reunir-se a la Casa de la Vila una assemblea per tractar sobre la fundació de l'Hospital. Varen assistir-hi les Autoritats i altres persones convidades per l'Ajuntament.

En ella va refuar-se l'idea de fer un hospital de planta nova i s'acorda aprofitar l'edifici que ofereix Sor Josepha Pujades, nomenant-se una ponència per fer uns estatuts composta de l'Alcalde, de D. Miquel Amengual, D. Jaume Vidal i D. Rogeli Figueiras d'Inca.

—Pels nostros soldats qui lluiten an el Marroc una comissió de damisel·les'ha procedit a la confecció de bufandes i a recaudar tabac i altres donatius.

—Les fires i el «Dijous Bò» varem veurer-se concorregudíssims de gent externa.

Com sempre, alguns comerços se queixen de que ve molta de gent per passeig, però que les ventes no són satisfactòries.

—A la sessió de l'Ajuntament del dia 10 se desencarregà de la vara D. Ramón Reus, recobrant-la l'Alcalde propietari D. Pere Cortés.

El pas interí del tinent de batle per l'Alcaldia ha estat fecont d'acció.

—Ha estat definit, en favor de l'Ajuntament, el recurs que posaren els veinats de carrer de Comers contra l'aplicació de la «lleí d'En Ventosa», per pagar l'expropiació dels edificis de l'illa de la cortera vèia.

—Hem rebut el segon número de «La Comarca», novell quinzenal local.

Que durí molt!

LLIBRERIA

C. DE LA MURTA, 5.—INCA.

El porqué de mi Fe —Conferències científic religioses per el Padre Victor Güel S. M. P. (Un volum en octau de 300 planes 5'50 pessetes en rústica, enquadernat 7'00

Curso Elemental de *Física* experimental y razonada y nociones de *Meteorología* y *climatología* por D. Eugenio Guallart Ingeniero de montes. Decimaséptima edición Española Ilustrada (Un tom enquadernat 22 x 14 de 1010 plaes.

Geometría por D. Miguel Ortega y Salas ingeniero militar exprofesor exdirector de la Academia de su cuerpo. Obra elegida de texto para el ingreso a los *Academios militares* y *escuelas navales*, tomo I, parte Elemental, Decimacuarta edición (Un volum, 16 x 23, de 491 planes, enquadernat.

Aritmética por D. Ignacio Salinas y Angulo y D. Manuel Beniter y Parodi. Obra elegida de texto, Décima edición revisada, (Un volum 15 x 21, Enquadernat, de 308 planes

Compendio de *Química* por D. Juan Mir Peña. Tercera edición, con 75 figuras originales y 55 ejercicios prácticos. (Un volum 14 x 21, enquadernat en tela. de 345 planes.

Trigonometría rectilínea y esférica considerada como introducción al estudio de *geometría analítica* por D. José Gómez Pablete, ingeniero militar. Obra premiada y declarada de texto en la escuela superior de guerra, etc. Duodécima edición con una una escogida colección de ejercicios numéricos (Un volum 14 x 21, enquadernat en tela, de 142 planes.

FE D'ERRADA

El títol de la Missa que va cantar-se a la festa de Santa Maria Major és: *In honorem Sanctæ Mariæ Majoris*.

Quant teniem tirada la plana 176 d'aquest número de *Ca-Nostra* hem notat que la notícia que en dú el cronicó el porta mal escrit per equivocació de caixes.

Sagells de goma i de metal

de forma elegant i molta durada.

Com també plaques de metal esmaltat en colors.

Les vos serviràn an el nostre Establiment.